

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZV_1_5E_SEK_06_VYVOJOVA_STADIA_JEDINCE
Autor	Mgr. Vlastimil Sekyrka
Tematický okruh	Základy společenských věd – Vývojová psychologie
Ročník	1. a KVINTA
Datum tvorby	6. 2. 2013
Anotace	Prezentace popisuje přechod mezi vývojovými stádii, jejich pořadí a vlivy dědičnosti a prostředí na jedince. Závěr je věnován testování znalostí přiřazením správného věku k názvu určitého stádia.
Metodický pokyn	Např.: prezentace je určena jako výklad do hodiny i jako materiál k samostudiu Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vytištění pracovního listu
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vývojová stádia jedince

- jedná se o období v životě člověka, která mají své specifické znaky a jsou charakteristická zvládnutím určitých úkolů
- vývojová stádia se periodicky opakují v každé generaci
- jsou vzájemně provázána (př: osvojíme-li si v dětství a dospívání určité návyky/hygiena, sportování, zdravá životospráva/, je pravděpodobné, že tomu tak bude i ve stáří)
- jednotlivá stádia se kvalitativně liší (př: v období dospívání máme vyšší úroveň myšlení než v období raného dětství)
- přechod z jednoho do druhého stádia je doprovázen nahromaděním určitých **vývojových změn**
- tyto změny jsou signálem, že jedinec může udělat kvalitativní skok, čili přejít z jednoho do druhého stádia
- **probíhají na úrovni:**
 - a) **biologické** - vývoj mozku, tělesný růst
 - b) **psychologické** - změna vztahu k sobě, okolí, prožívání emocí...
 - c) **sociální** - jsou dány společenskými zvyklostmi (dosažení plnoletosti)

Vlivy na vývoj jedince v jednotlivých stádiích

- vývoj jedince ovlivňují dva důležité faktory:
 - **genetická výbava jedince**
 - **prostředí**
- **Který z nich je rozhodující?**
 - nelze vždy jednoznačně říci (nedostatečně stimulující prostředí může ubít vrozený talent, složité je poměřovat i povahové vlastnosti)
 - **větší podíl dědičnosti** byl potvrzen např. u paměti, inteligence, úzkostnosti či alkoholismu (60 - 80%; u alkoholismu se jedná o sociální dědičnost-napodobují určité vzorce chování)
 - **prostředí** zajišťuje stimulaci, rozvinutí vrozených vloh, přeměnu ve společenskou bytost (návyky, slušné chování)

■ **Na vývoji se podílí 2 mechanismy:**

a) zrání

- to jsou změny osobnosti určované biologicky (př: zdokonalování nervové soustavy, svalů)
- úroveň zrání je předpokladem k rozvoji učení

b) učení

- je proces, který se odvíjí od **interakce jedince s prostředím** (př: osvojujeme si poznatky, dovednosti, získáváme zkušenosti, návyky)

- **Kritické (senzitivní období)**
 - každé období přináší možnost určitých změn
 - ty jsou geneticky zakódovány
 - chybí-li pro ně vhodné podmínky (stimuly) - nerozvinou se nebo jen částečně (př: v 1. měsíci se objevuje u dítěte spontánní úsměv. Nedostane-li dítě pozitivní reakci, nebude se dále vyvíjet, může i vyhasnout. Jiný př: nenaučím-li se do 15 let mluvit, tak tuto dispozici následně ztratím).

Jednotlivá výv. období:

- Prenatální období (cca 9 kalendářních měsíců)
- Novorozenecké období (do 1 měsíce)
- Kojenecké období (od narození do 1 roku)
- Batolecí období (zhruba od 1 roku do 3 let)

- **Předškolní období** (od 3 do 6 let)
- **Mladší školní věk** (od 6 do 11 let)
- **Starší školní věk - pubescence** (od 11 do 15 let)
- **Období adolescence** (od 15 let do 20/23)

■ Dospělost

- časná /raná/ (od 20 do 35 let)
- střední (od 35 do 45 let)
- pozdní /starší/ (od 45 – 60 let)

■ Stáří

- rané (od 60 do 75 let)
- pravé (od 75 let výše)

Otestuj si své znalosti

I. Vyber správný věk a přiřaď k odpovídajícímu období:

1. Batolecí období	a) do 1 měsíce
2. Novorozenecké období	b) od 35 do 45 let
3. Kojenecké období	c) od 60 do 75 let
4. Starší školní věk-pubescence	d) zhruba od 1 roku do 3 let
5. Střední dospělost	e) od narození do 1 roku
6. Rané stáří	f) do 11 do 15 let

Otestuj si své znalosti

II. Doplň správné odpovědi:

1. Co je to vývojové stádium?
2. Na jakých úrovních probíhají vývojové změny ve vývojových stádiích?
3. Jaké faktory hrají vliv při vývoji jedince?
4. Co to je kritické období?

Zdroje:

- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. Psychologie pro učitele. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DOLEŽALOVÁ, Ladislava, VLKOVÁ, Marie. Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7402-060-5
- FÜRST, Maria. psychologie. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0
- HUNT, Morton. Dějiny psychologie. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-386-2
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1284-9
- KOL.AUTORŮ:Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2631-8
- KOL.AUTORŮ: Společenské vědy pro 1. ročník středních škol. 1. vyd. Praha: Didaktis spol. s. r. o., 2009. ISBN 978-80-7358-144-2
- NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7
- ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5